

Pedagoško vodenje in učenci s posebnimi potrebami

mag. Sonja Zajc, Natalija Vovk Ornik, mag. Karmen Švajger

Zavod RS za šolstvo

sonja.zajc@zrss.si, natalija.vovk.ornik@zrss.si, karmen.svajger@zrss.si

Cilji

Udeleženci se bodo:

- seznanili z ugotovitvami nekaterih mednarodnih in domačih raziskav (ZRSS) na področju izvajanja programa za učence s primanjkljaji na posameznih področjih učenja;
- kritično razmišljali o vplivu nove zakonodaje s področja usmerjanja (2013) na pedagoški proces z vidika izboljšanja inkluzivne prakse;
- oblikovali predloge za bolj kakovostno delo tem področju.

Teoretska izhodišča

Otroci s PPPU so najštevilnejša in najmlajša skupina otrok s posebnimi potrebami. Predstavljajo 50 % vseh otrok s posebnimi potrebami osnovnošolske starosti (Opara, 2010).

Zakon o usmerjanju otrok s PP jih je šele leta 2000 vključil med otroke s posebnimi potrebami. Pravilnik iz leta 2003 jim je omogočil prilagojeno šolanje.

V praksi se kaže potreba po sistematični analizi dela na področju usmerjanja in šolanja učencev s PPPU. Vzpostaviti bo potrebno učinkovito obliko strokovne podpore šolskim strokovnim skupinam, ob predpostavki, da je šola aktivna v procesu pomoči učencu in pri tem vključuje učenca in starše. Ob tem je pomembno, da šola strokovno podporo pojmuje kot skupno raziskovanje. Opredeliti je potrebno tudi ravnateljevo podporo in sodelovanje za učinkovito pedagoško vodenje v postopku usmerjanja in v pedagoškem procesu z vidika izboljšanja inkluzivne prakse.

Potek delavnice

1. Udeleženci bodo spoznali nekatere ugotovitve mednarodnih in domačih raziskav na področju usmerjanja otrok s posebnimi potrebami.
2. Sledila bo predstavitev ugotovitev raziskave, ki jo je izvedel Zavod RS za šolstvo v letu 2013, z naslovom *Analiza izvajanja programa »Prilagojeno izvajanje z dodatno strokovno pomočjo« za otroke s primanjkljaji na posameznih področjih učenja v osnovni šoli.*

3. V delavnicah bomo kritično razmišljali o zakonskih izhodiščih in učinkovitih rešitvah v šolah na področju usmerjanja otrok s posebnimi potrebami in ravnateljevi podpori za kakovostno izvajanje koncepta.

Strokovni viri in literatura:

Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami. Ur. l. RS, št. 58/11, 40/12-ZUJIF, 90/12- ZUOPP-1A.

Pravilnik o dodatni strokovni in fizični pomoči za otroke s posebnimi potrebami. Ur. l. RS, št. 88/2013.

Pravilnik o organizaciji in načinu dela komisij za usmerjanje otrok s posebnimi potrebami. Ur. l. RS. Št. 88/2013.

Opara, B. et al. (2010). Analiza vzgoje in izobraževanja otrok s posebnimi potrebami v Sloveniji. Ljubljana: Pedagoški inštitut.

Štemberger, T. (2013). Učiteljeva pripravljenost na inkluzijo. Didactica Slovenica- Pedagoška obzorja, 28, 3-4, (str. 3-16).

Vpliv ravnateljeve povratne informacije na profesionalno rast učitelja in raven znanja učencev/dijakov

(Pedagoško vodenje v okovih zakonskih predpisov in potreb šole 21. stoletja)

mag. Vera Bevc, mag. Mariza Skvarč
Zavod RS za šolstvo
vera.bevc@zrss.si, mariza.skvarc@zrss.si

Cilji

- Predstavitev ugotovitev spremljav in raziskav o vplivu ravnateljeve vloge in njegovega načina vodenja na profesionalno rast učiteljev in na znanje učencev/dijakov.
- Predstavitev vzvodov, ki delujejo na dvig ravni znanja in kulture.
- Iskanje odgovorov na vprašanje: „KATERE SPREMEMBE SO POTREBNE ZA ŠE UČINKOVITEJŠE PEDAGOŠKO VODENJE?“

Teoretska izhodišča

Novejše ugotovitve raziskav na področju edukacijskih znanosti predstavljajo podlage in izhodišča za načrtovanje sprememb tudi na področju nalog, pristojnosti in odgovornosti ravnateljev. Jasno sporočilo o tem, kaj spodbuja učenje in posledično prispeva k znanju in o tem, kaj ga zavira, je dokaz, da mora (p)ostati zanimanje za procese učenja ključna naloga pedagoškega vodje.

Potek delavnice

Udeleženci bodo iskali odgovore na naslednja ključna vprašanja:

- Katere aktivnosti ravnatelja najbolj vplivajo na profesionalno rast učiteljev in uvajanje sprememb v šoli in katere na raven znanja učencev/dijakov?
- Katere ključne kompetence potrebuje ravnatelj za spodbujanje kakovosti učiteljevega dela?
- Ali »zakonodaja« omogoča ravnateljem slovenskih vrtcev, šol, dijaških domov učinkovito pedagoško vodenje?

1. Kratek teoretični uvod – Predstavitev ugotovitev spremljav in raziskav o vplivu ravnateljeve vloge in njegovega načina vodenja na profesionalno rast učiteljev in na znanje učencev/dijakov.

2. Oblikovanje skupin po naključni izbiri trditve (trditve o pedagoškem vodenju in imenovanju ravnateljev).
3. Dokazovanje in negiranje izbranih trditev.
4. Oblikovanje zaključkov, ugotovitev in predlogov.

Strokovni viri in literatura:

Hattie, J. *Visible learning*. Routledge, 2009.

O naravi učenja. Zavod RS za šolstvo, 2013.

Bambrick-Santoyo, P., Peiser, B. *Leverage Leadership: A Practical Guide to Building Exceptional Schools*. Wiley, 2012.

Ali v informacijski dobi še vedno vzgajamo z metodami industrijske dobe?

Nevenka Štraser, dr. Stanka Preskar

Zavod RS za šolstvo

nevenka.straser@zrss.si, stanka.preskar@zrss.si

Cilji

Udeleženci bodo:

- na podlagi kratkega teoretičnega uvoda o institucionalni vzgoji razmišljali o vlogi pedagoškega vodje na vzgojnem področju v VIZ;
- v razpravi iskali nujno sistemsko podporo ravnatelju – pedagoškemu vodji – pri njegovem delu na vzgojnem področju v VIZ.

Teoretska izhodišča

Vprašanja v zvezi z vzgojo v institucijah, ki pomenijo pomemben socialni prostor, kjer poteka intenzivna sekundarna socializacija pri otrocih in mladostnikih, so stalnica. V njih se zrcalijo pričakovanja družbe v nekem zgodovinskem trenutku in v nekem socialnem okolju do vedenja prebivalcev vseh generacij. Konfliktno vedenje mladih v različnih pedagoških situacijah pogosto postavlja vzgojitelja/učitelja pred strokovne dileme, kako odreagirati, da dobi vzgajana oseba jasno sporočilo o neprimernosti nekega vedenja in (hkrati) tudi podporo v intelektualnem in socialnem razvoju k avtonomni moralnosti. Utečeni vzorci reakcij odraslega, ki je postavljen v vlogo vzgojitelja, večkrat odražajo kulturno transmisijski model vzgoje in izobraževanja, ki je bil značilen za industrijsko dobo. »Konfliktne situacije so neizbežne takrat, ko skušamo otroke informacijske dobe motivirati z metodami industrijske dobe.« (J. Bluestein, *Disciplina* 21. stoletja).

Zakonodaja nalaga osnovnim šolam tri dokumente, ki se dotikajo vzgojnega delovanja – vzgojni načrt, pravila šolskega reda in hišni red. Je zato vzgojno delovanje v osnovnih šolah kaj drugačno od tistega v vrtcih in v srednjih šolah? Georg Hegel je zapisal, da je »vzgoja umetnost oblikovanja etičnih ljudi«. Kaj nam v tem pogledu pomeni disciplina? Jo enačimo z vzgojo ali ta dva pojma v svojih vzgojnih prizadevanjih ločujemo?

Potek delavnice

1. Teoretski uvod s trditvami, ki bodo podlaga za razpravo v skupinah.
2. Razdelitev v skupine glede na vrsto vzgojno-izobraževalnega zavoda in razprava o vlogi pedagoškega vodje na vzgojnem področju.

3. Oblikovanje zaključkov o možnostih in ovirah pedagoškega vodenja na vzgojnem področju za okroglo mizo.

Oblika dela v skupinah bo izbrana glede na število prijavljenih v delavnici.

Strokovni viri in literatura:

Bluestein, J. (1997). *Disciplina 21. stoletja*. ZRSŠ. Ljubljana.

Čačinovič-Vogrinčič, G. (2008). *Soustvarjanje v šoli – učenje kot pogovor*, ZRSŠ.

Delors, Jacques. (1996). *Učenje: skriti zaklad*. Poročilo Mednarodne komisije o izobraževanju za enaindvajseto stoletje. UNESCO slovenska izdaja, Ljubljana.

http://www.mizs.gov.si/si/zakonodaja_in_dokumenti/veljavni_predpisi_s_podrocja_izo_brazevanja/#c56

Juul, J., Jensen, H. (2010). *Od poslušnosti do odgovornosti*, Didakta. Radovljica.

Kroflič, R. (2011). *Kazen v šoli?* CPI. Ljubljana.

Priporočila o načrtovanju in uresničevanju vzgojnih načrtov v OŠ. 2008. MŠŠ.

Pšunder, M. (2004). *Disciplina v sodobni šoli*. ZRSŠ. Ljubljana.

Štraser, N. ured. & ... (2012). *Vzgojno poslanstvo šole*. Priročnik za načrtovanje. ZRSŠ. Ljubljana.

Vec, T. (2007). *Kaj lahko učitelj prispeva k temu, da bo imel v razredu več težav z vedenjem učencev*. *Vzgoja in izobraževanje* 38 (1). ZRSŠ.

Kako lahko tudi pedagoško vodenje prispeva k celostnemu razvoju in dvigu ravni znanja nadarjenih?

Irena Kumer, mag. Tanja Bezić

Zavod RS za šolstvo

irena.kumer@zrss.si, tanja.bezic@zrss.si

Cilji

Udeleženci:

- uzavestijo pomen pedagoškega vodenja tudi za dvig kakovosti vzgojno-izobraževalnega dela z nadarjenimi učenci in vpliv konstruktivne povratne informacije ravnatelja na profesionalno rast učitelja ter dvig ravni znanja učencev in dijakov;
- se bodo seznanili z ugotovitvami nekaterih mednarodnih raziskav o deležu najvišjih dosežkov slovenskih učencev in ugotovitvami spremljanja vzgojno – izobraževalnega dela z nadarjenimi učenci na vzorcu šol v razvojni nalogi Pedagoško vodenje, dvig ravni znanja in vzgojno-izobraževalno delo z nadarjenimi v š. l. 2013/14;
- bodo kritično razmišljali o uresničevanju pedagoškega vodenja na področju dela z nadarjenimi učenci;
- bodo ugotavljali, katere sistemske spremembe bi bile smiselne, da bi bilo pedagoško vodenje na področju dela z nadarjenimi uspešnejše.

Teoretska izhodišča

Ravnatelji se v vsakodnevni praksi srečujejo s povečanim številom nalog in obveznosti. Pri tem ugotavljajo, da jim za pedagoško vodenje ostaja čedalje manj časa. Take okoliščine vodijo k razmisleku, da je pedagoško vodenje smiselno graditi na soodločanju, kar bo omogočalo, da bo ravnatelj razporejal naloge tudi na področju vzgojno-izobraževalnega dela z nadarjenimi učenci. Ugotovitve o najvišjih dosežkih slovenskih učencev v mednarodnih raziskavah nas spodbujajo, da je potrebno za dvig ravni znanja narediti nekaj več. V učinkovitem učnem okolju, ki ga prepoznamo po aktivni vključenosti učencev v procese učenja, obstaja velika občutljivost za individualne razlike med učenci, ki se nahajajo v njem, kar velja tudi za njihovo predhodno znanje (Istance in Dumont, Smernice za učna okolja v 21. stoletju).

Potek delavnice

1. Udeleženci se bodo v uvodnem delu seznanili z namenom in cilji delavnice.

2. Sledil bo kratek teoretični okvir s predstavitevijo dosežkov slovenskih učencev v nekaterih mednarodnih raziskavah in ugotovitvami spremljanja vzgojno-izobraževalnega dela z nadarjenimi učenci na vzorcu šol v š. l. 2013/14.
3. Udeležencem delavnice bomo ponudili nekaj trditev in vprašanj povezanih s pedagoškim vodenjem na področju vzgojno-izobraževalnega dela z nadarjenimi učenci, o katerih bodo razmislili, in svoja prepričanja, mnenja ter izkušnje uskladili v skupini.
4. Udeleženci bodo za predstavitev na okrogli mizi oblikovali predloge in pobude za učinkovitejše pedagoško vodenje na področju vzgojno-izobraževalnega dela z nadarjenimi.

Strokovni viri in literatura:

Koncept Odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci v devetletni osnovni šoli. (1999). Ljubljana. Dostopno na <http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pogenploads/podrocje/as/devetletka>

Koncept VID z nadarjenimi dijaki v srednjem izobraževanju. (2007). Ljubljana.

Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji. (2011). Ljubljana.

Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja. Ur.l. RS, št. 16/07, 20/11,57/12.

KKNAD za delo z nadarjenimi učenci OŠ. (2013/14). Ljubljana. Gradivo za poskusno uporabo v razvojni nalogi ZRSS v š. l. 2013/14.

Ugotovitve spremljanja pouka v razvojni nalogi ZRSS v š. l. 2013/14.

Mednarodne raziskave in dosežene ravni znanja slovenskih učencev.

Dostopno na:

http://www.pei.si/UserFilesUpload/file/raziskovalna_dejavnost/TIMSS/TIMMS2011/O%20rezultatih%20raziskave%20TIMSS%202011.pdf

http://www.pei.si/UserFilesUpload/file/raziskovalna_dejavnost/TIMSS/TIMMS2011/pocilo_timss11_celo.pdf

OECD - superministrstvo za šolstvo? Dostopno na:

http://www.eurydice.si/index.php?option=com_content&view=article&id=8843&Itemid=999

Veščine vodenja pogovorov in skupinskih procesov

dr. Brigita Rupar, Alica Prinčič Röhler

Zavod RS za šolstvo

brigita.rupar@zrss.si, alica.princic-rohler@zrss.si

Cilji

Udeleženci bodo spoznali in preizkusili tehniki vodenja pogovora v paru in v skupini kot učinkoviti orodji pri sprejemanju pomembnih odločitev in reševanju problemov.

Teoretska izhodišča

Uspešnost in učinkovitost vsakega vodje se kaže v zmožnosti ustvarjanja spodbudnega, ustvarjalnega, odprtega ozračja, kjer so jasne odgovornosti in kjer se težavne situacije in konflikti rešujejo na konstruktiven način. Vodje naj bi imeli dobro razvite »mehke« veščine, kamor prištevamo aktivno poslušanje, podajanje dobre povratne informacije, usmerjanje skupinske diskusije k ciljem, reševanje problemov in druge. Poznamo več načinov, prek katerih se lahko naučimo teh veščin. Med najbolj učinkovite in v zadnjem času popularne tudi v slovenskem šolskem prostoru štejemo supervizijo in koučing.

Potek delavnice

1. Udeleženci s pomočjo navodil izpeljejo pogovor v paru na določeno temo (npr. pritožba starša na oceno dijaka ali na neustrezno sestavljen test; pritožba učitelja na vedenje učenca; pritožba učitelja na delo kolega in podobno) in ga na kratko reflektirajo v skupini.
2. Vodji s pomočjo ppt prezentacije osvetlita teoretične predpostavke aktivnega poslušanja, uspešnega vodenja pogovora in skupinskega dela.
3. Udeleženci simulirajo projektni ali razvojni tim, ki pomaga ravnatelju pri odločitvi ali uvesti npr. obvezne medsebojne hospitacije v naslednjem šolskem letu, fleksibilni pouk, drugačen način ocenjevanja (formativno ocenjevanje), timsko poučevanje, pripravo opisnikov in kriterijev ustnega ocenjevanja idr.
4. Kratek povzetek in analiza delavnice.

Vir:

Rutar Ilc idr.: Kolegialni coaching. Priročnik za strokovni in osebnostni razvoj. Zavod RS za šolstvo, 2014.

Več daš – več veljaš!
**Vpliv ravnateljave povratne informacije na profesionalno rast
vzgojitelja in raven znanja otrok**

Dr. Nataša Potočnik, Fanika Fras Berro

Zavod RS za šolstvo

natasa.potocnik@zrss.si, fanika.fras@zrss.si

Cilji

- spodbuditi razmislek ravnateljev o vlogi njihovega načina vodenja za spodbujanje profesionalne rasti vzgojiteljev (katere ključne kompetence potrebujejo);
- pokazati vzvode, ki delujejo na dvig ravni znanja in kulture;
- uzavestiti pomen povratne informacije za dvig ravni znanja in profesionalne rasti vzgojitelja.

Teoretska izhodišča

»Učenje v vrtcu je na eni strani povezano z vprašanjem o razvoju mišljenja in drugih področij osebnosti predšolskega otroka, na drugi pa z načeli, metodami in oblikami vzgojnega dela, ki naj bi optimalno prispevale k njegovemu razvoju in učenju.« (Baptistič Zorec, 2003, str.1). Z vprašanjem, kako spodbujati razvoj mišljenja in učenja ter nasploh dvigniti kulturo vzgojnega zavoda, pa se mora poleg strokovnih delavk ukvarjati predvsem ravnatelj. Znano je, da ravnatelji uspešnih vrtcev in šol največ časa posvetijo kvalitetni povratni informaciji z namenom izboljšati proces poučevanja in učenja. Evalvacija vzgojiteljevega dela tako postane gonilna sila – vitalni del napredka in razvoja vrtca. (Bambrick – Santoyo, 2012).

Potek delavnice

1. Udeleženci se bodo v uvodnem delu seznanili s cilji in potekom delavnice.
2. Sledila bo razprava v skupinah, in sicer o vzvodih, ki po mnenju ravnateljev vplivajo na napredek kakovosti vzgojiteljevega dela ter s tem na dvig ravni učenja v vrtcu.
3. V nadaljevanju predstavimo sodobna spoznanja o vzvodih za napredek in razvoj vrtca s posebnim poudarkom na oblikovanju in pomenu kvalitetne povratne informacije vzgojitelju.

4. Udeleženci razpravljajo o tem, kako lahko postane evalvacija gonilna sila za razvoj in napredek vrtca. Pri tem po skupinah predstavljajo in usklajujejo mnenja o tem, katere ključne kompetence potrebuje ravnatelj za napredek kakovosti vzgojiteljevega dela in strokovno odgovornost ter kako lahko razpršeno vodenje prispeva h kvaliteti pedagoškega vodenja.
5. Oblikujemo povzetke o učinkovit(ejše)m pedagoškem vodenju za predstavitev na okrogli mizi.

Strokovni viri in literatura:

Bambrick - Santoyo, P. (2012). *Leverage Leadership: A Practical Guide to Building Exceptional Schools*. Wiley: Kindle Edition.

Baptistič – Zorec, M. (2003). Učenje v vrtcu. (www.pef.uni-lj.si/~vilic/gradiva/2-pp-ucenje-vrtec.rtf).

Hattie, J. (2009). *Visible learning*. NY: Routledge.